

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 26 mars 1936 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om lån till förekommande av exekutiv försäljning.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 6 mars 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 187, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna av föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta ändringar i gällande bestämmelser rörande beviljande av lån för förekommande av exekutiv försäljning.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet, i den mån därför ej nedan redogöres, hänvisa till statsrådsprotokollet.

Gällande bestämmelser rörande beviljande av lån av statsmedel till jordbrukare för förekommande av exekutiv försäljning av gäldenärens fastighet eller hans för jordbruket nödvändiga inventarier finnas upptagna i kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 277) om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. Enligt 6 § i kungörelsen må lån för förekommande av exekutiv försäljning beviljas, bortsett från vissa i 4 § upptagna allmänna förutsättningar, endast under villkor, att faran för dylik försäljning är uppenbar, att fordringsägare, som genom lånet erhåller avbetalning, i sådant avseende åtnöjes med belopp ej överstigande 30 procent av fordringens kapital samt att sådan fordringsägare tillika förbinder sig att under viss tid, som ej må understiga fem år, icke indriva återstoden av fordringen, med mindre gäldenären väsentligen eftersätter sin skyldighet att å rätt tid erlægga viss, skälig ansedd ränta. Enligt en i paragrafen upptagen undantagsbestämmelse kan lån jämväl, såvitt särskilda omständigheter föreligga, beviljas utan iakttagande av förenämnda villkor.

Propositionen föranledes av framställning från centralnämnden för ackordslåneärenden m. m. Över framställningen ha yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen och statskontoret.

Centralnämndens förslag innebär, att villkoren för beviljande av lån för förekommande av exekutiv försäljning skulle ändras sålunda, att den tid, för

vilken fordringsägaren skulle förbinda sig att icke indriva återstoden av fordringen, bestämdes till tre i stället för fem år, att dylik förbindelse icke skulle erfordras, då fråga vore om lån med fastställd amorteringsplan, samt att — utan hinder av bestämmelsen att fordringsägaren skulle åtnöjas med belopp ej överstigande 30 procent av fordringen samt nyssberörda bestämmelse att fordringsägaren skulle lämna förbindelse att under viss tid ej indriva återstoden av fordringen — förfallen ränta och amortering å lån ävensom växelskulder, förfallna utskylder och andra lösa skulder, där desamma kunde äventyra gäldenärens fortsatta brukande av fastigheten, finge genom ifrågavarande lån helt eller delvis inlösas.

Inom centralnämnden har en i viss mån *skiljaktig mening* uttalats av bankdirektören N. S. V. Brolén. Denne har ansett, att nämndens förslag innebure en alltför stor uppmjukning av lånevillkoren såvitt anginge vissa av gäldenärens lösa fordringar såsom växel- och handelsskulder och dylika. Brolén föreslår, att bestämmelserna angående villkoren för exekutivlån i 6 § i förenämnda kungörelse om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. skulle ändras sålunda, att den i paragrafen nu upptagna allmänna undantagsbestämmelsen uteslötes samt att den tid, fordringsägaren skulle förbinda sig att icke indriva återstoden av fordringen, i likhet med vad centralnämnden föreslagit bestämdes till tre år. Därjämte borde till paragrafen fogas ett nytt stycke av innehåll, att — utan hinder av paragrafens bestämmelser om delbetalning av gäld och återstående gälds bindande — *dels* förfallen ränta, utskyld och arrendeavgift ävensom förfallen amortering av skuld, för vilken amorteringsplan vore fastställd, *dels ock*, intill ett belopp av 1,000 kronor eller efter centralnämndens för varje särskilt fall inhämtade medgivande intill 2,000 kronor, annan förfallen skuld finge genom lånet helt eller delvis gäldas.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Av utredningen i ärendet framgår, att möjligheten att erhålla lån till förekommande av exekutiv försäljning icke i någon större omfattning kommit till användning. Endast ett fyrtiotal lån synas hava beviljats. Orsaken härtill torde i stor utsträckning vara att söka i den avfattning, bestämmelserna rörande villkoren för beviljande av lån för berörda ändamål erhållit. Ett strängt iakttagande av samtliga de föreskrivna villkoren synes i allmänhet icke hava varit möjligt. Det övervägande antalet lånenämnder torde emellertid hava fordrat detta och i följd därav avvisat flertalet framställningar om lån. De lånenämnder åter, som i någon större utsträckning beviljat lån, hava använt sig av undantagsbestämmelsen, som medgiver, att, då särskilda omständigheter föreligga, avvikelse må ske från de i allmänhet gällande lånevillkoren.

Till det vid propositionen i detta ämne till 1935 års riksdag fogade statsrådprotokollet uttalades, att nu förevarande slag av lån icke borde beviljas, om förutsättningar för erhållande av ackord föreläge, för vilket fall i stället ackordslån borde meddelas. Mot detta uttalande, vilket jag alltjämt anser böra vara vägledande vid låneverksamheten, gjorde riksdagen ej någon er-

inran. Då ansökan göres om exekutivlån, bör det alltså åligga vederbörande lånenämnd att, innan dylikt lån beviljas, undersöka, huruvida möjligheter finnas för genomförande av ackord. Föreligga dylika möjligheter, bör ansökningen avslås och sökanden hänvisas till ackordslåneförfarandet. Det torde åligga centralnämnden att tillse, att de lokala nämnderna bibringas kännedom om och ställa sig till efterrättelse dessa riktlinjer för verksamheten.

Ehuru jag sålunda biträder lantbruksstyrelsens uppfattning om ackordslånens företråde framför exekutivlånen, anser jag, att även de sistnämnda fylla ett verkligt behov. Genom vad i ärendet förekommit synes emellertid utrett, att de gällande lånevillkoren behöva dels förtydligas i visst hänseende dels ock, om denna form av låneverksamheten skall erhålla praktisk betydelse, uppmjukas i någon mån. Av motiven till de nuvarande bestämmelserna inhämtas, att villkoren angående delbetalning av gäld och bindande av återstående gäld icke avse att lägga hinder i vägen för att med ifrågavarande lån gälda förfallna utskylder, räntor eller arrendeavgifter och ej heller amorteringar å lån med fastställd amorteringsplan. Den möjlighet till undantag från huvudregeln, som öppnats genom avfattningen av 6 § i förevarande kungörelse, tillskapades närmast med tanke på dylika fall. I anledning av vad centralnämnden föreslagit förordar jag, att detta bringas till tydligt uttryck i paragrafen genom ett tillägg av innehåll, att i nämnda fall lån må beviljas även om fordringsägaren icke åtnöjer sig med 30 procents avbetalning eller förbinder sig beträffande eventuellt kvarstående ogulden del av sin fordran att ej uppsäga denna under viss tid. Frågan om och i vad mån denna undantagsbestämmelse bör utsträckas att gälla även andra skulder än de nu nämnda är svårare att besvara. Det synes emellertid klart, att det understundom är nödvändigt, om gäldenärens fortsatta brukande av fastigheten ej skall äventyras, att möjlighet beredes honom att fullt inbetala dylika lösa skulder eller verkställa avbetalning å desamma utan villkor om bindning av återstående skuldbelopp å viss tid. Redan med nuvarande lydelse av 6 § kan exekutivlån undantagsvis beviljas jämväl i dylikt fall. Att generalisera undantagsbestämmelsen på sätt centralnämndens majoritet föreslagit synes mig icke tillrådligt. Reservantens förslag att begränsa exekutivlånen för nu ifrågavarande ändamål till vissa lägre belopp synes å andra sidan väl snävt. En lämpligare utväg torde vara, att det lägges i centralnämndens hand att i varje särskilt fall avgöra, huruvida exekutivlån må användas för betalning av nu ifrågavarande slag av skuld utan iakttagande av de allmänna lånevillkoren. Härigenom torde större trygghet skapas för att förevarande lånemöjlighet tillämpas med försiktighet ävensom vinnas, att densamma erhåller en likformig tillämpning i hela landet. Jag förordar, att bestämmelser av nu angivna innebörd meddelas. I samband med att dessa bestämmelser upptagas i lånekungörelsen torde det nuvarande allmänt hållna undantagsstadgandet lämpligen böra utgå.

Jag tillstyrker, att den tid, under vilken efter delbetalning resterande gäld skall bindas — enligt gällande bestämmelser fem år — på sätt centralnämnd-

den föreslagit begränsas till tre år. En dylik begränsning torde kunna genomföras utan att ändamålet med stadgandet därigenom förryckes.

Ifrågavarande ändringsförslag torde böra underställas riksdagen. Sedan riksdagen meddelat sitt beslut, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga författningsändringar.»

Utskottet. Utskottet har ingen erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 24 mars 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 40.
